

VII. Platón a politická filosofie (filosofie společnosti)

- A. Malé opakování z minula
- B. Platónovy ideje a jak správně žít spolu
- C. Politická filosofie
- D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

VII. A. Malé opakování z minula – etika

1. Význam v rámci filosofie

- praktická vs. teoretická filosofie
- Blecha – samostatná disciplína mimo rámec filosofie!

2. Vymezení

- Blecha 2002, s. 220:
 - Etika bývá též nazývána 'praktickou filosofií' a z toho ohledu bývá 'teoretická filosofie' chápána jako příprava k praktickému jednání (zvl. u Kanta). (...)
Etika je filosofická disciplína, zabývající se vztahem lidského jednání k morálním normám, původem a povahou těchto norem, jakož i smyslem lidského života a problémem jeho štěstí.

VII. A. Malé opakování z minula – etika

Pojmy

- svobodné jednání
- hodnoty a normy
- morálka (vs. zákony)
 - autonomní
 - heteronomní
- svědomí (vs. trest)

VII. A. Malé opakování z minula – etika

Klasifikace etických teorií a přístupů k etickým zkoumáním

- **deskriptivní** etika – popis a klasifikace morálních představ a jednání
- **preskriptivní** (normativní) – stanovení kritérií morálního jednání, dobra
 - teorie norem
 - teleologické (konsekvencialistické)
 - deontologické
 - etika ctnosti
 - teorie hodnot (dobra)
 - hédonismus
 - eudaimonismus
 - perfekcionismus

VII. A. Malé opakování z minula – etika

Klasifikace etických teorií a přístupů k etickým zkoumáním

– metaetika

- táže se po významu vět, jimiž vyjadřujeme mravní soudy, a na zdůvodnění morálních soudů; logické zkoumání jazyka morálky
- původ mravních norem
 - objektivismus (např. Platón)
 - relativismus (např. skeptikové)
 - emotivismus
- proč být morální
 - egoismus nebo altruismus
 - rozum nebo emoce
 - mužská a ženská moralita?

VII. A. Malé opakování z minula – etika

Klasifikace etických teorií a přístupů k etickým zkoumáním

– aplikovaná etika

- analýza speciálních kontroverzních morálních problémů – např. interrupce, práva zvířat, eutanázie
- specifické oblasti
 - lékařská etika
 - obchodní etika
 - environmentální etika
 - etika sexuality

VII. B. Platónovy ideje a jak správně žít spolu

1. Dobro

- chceme žít ve
 - spravedlivé
 - rozumné
 - moudře spravované společnosti?
 - tedy zkrátka v **dobře** uspořádané společnosti?
- pak je třeba →
- znát podstatu spravedlnosti, rozumnosti, moudrosti a ...
- hlavně **podstatu dobra** →
- co podle Platóna znamená „znát podstatu dobra“?

VII. B. Platónovy ideje a jak správně žít spolu

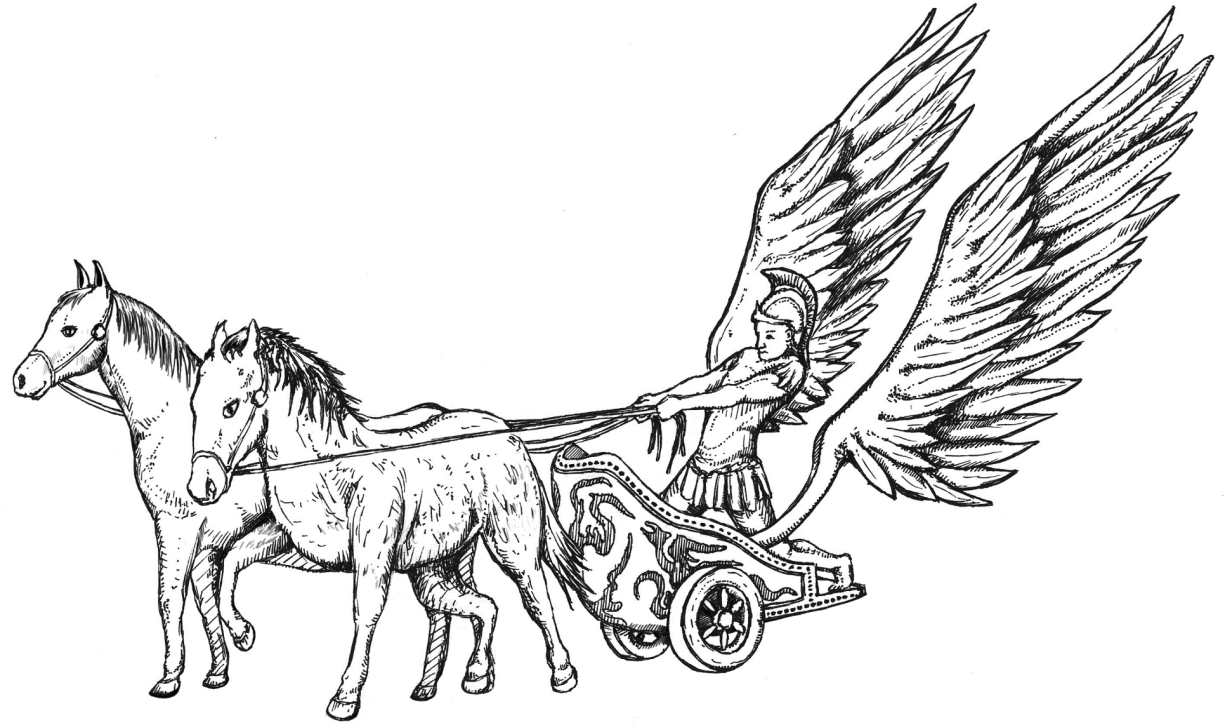
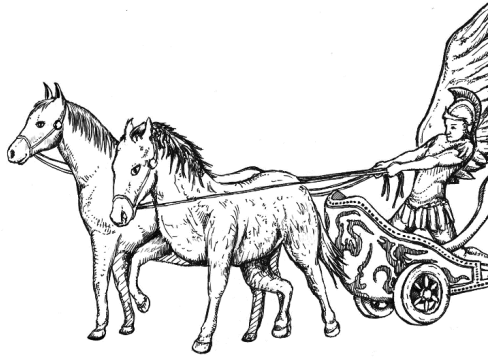
1. Dobro

- co podle Platóna znamená „znát podstatu dobra“?
- znát ideu Dobra (a spravedlnosti, rozumnosti, statečnosti atd.)
- kdo je schopen ideje poznat?
- jedině filosofové →
- jedině filosofové jsou kvalifikovaní k vládě, protože jen oni mohou uspořádat společnost spravedlivě, moudře...
- zkratka – dobře

VII. B. Platónovy ideje a jak správně žít spolu

2. v čem spočívá dobro společnosti („obce“, státu)?

- jednota
- důraz na celek
- spolupráce
- využití přirozených schopností – struktura duše → struktura obce

© Michal Peichl, 2016

VII. B. Platónovy ideje a jak správně žít spolu

3. jak podle Platóna vypadá taková dobře uspořádaná společnost?

- vládcové (filosofové)
- strážci (vojsko)
- výrobci (řemeslníci, zemědělci, obchodníci, dělníci...)
- nelze „změnit zaměstnání“ – určeno schopnostmi a rozhodnutím vládnoucích → totalitární systém
- společenství žen a dětí
- realizace ctností: moudrost, statečnost, uměřenost, spravedlnost
- vláda nejlepších → aristokracie

VII. C. Politická filosofie (filosofie společnosti)

1. význam v rámci filosofie

- Blecha – vůbec ji neuvádí jako zvláštní disciplínu, pouze se věnuje několika dílčím tématům (teorie společenské smlouvy, liberalismus a socialismus, Marx a marxismus)
- na *SEP* ani není samostatné heslo, jen hesla dílčí (antická politická filosofie, lidská práva, demokracie, kosmopolitismus, přirozený zákon)
- ***IEP*** – heslo „**Political Philosophy: Methodology**“ (Alexander Moseley)

VII. C. Politická filosofie (filosofie společnosti)

2. vymezení

– klade otázky:

- jaký **má být** vztah osoby ke společnosti?
- jak aplikovat etické koncepty v sociální sféře?
- jaký je rozsah osobní svobody?
- co je spravedlnost?
- jaký je původ zákonů a vlády?
- čím je vláda legitimizována?
- jaké jsou hranice autority vlády?
- lze někdy morálně ospravedlnit porušení zákona?

VII. C. Politická filosofie (filosofie společnosti)

3. politická filosofie, etika, politologie

- politická filosofie vychází z etiky – „jak dobře žít?“ → „jak dobře žít ve společnosti?“
 - utilitarismus individuální → společenský
 - etická deontologie → podpora institucí, které nejlépe vyžadují plnění povinností (např. dodržování lidských práv)
 - etický relativismus → relativismus institucí a politických zřízení
 - etický objektivismus → podpora institucí, které sledují jistý univerzální morální cíl (např. dodržování určitých práv)
- filosofie a politologie?
 - politologie – analýza konkrétní politické situace, bez etických souvislostí
 - filosofie – obecnější vize o dobrém uspořádání filosofie v etických souvislostech

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- forma úvah
 - utopie
 - Platón (*Ústava, Zákony*)
 - Thomas Moore (*Utopia*)
 - Tommaso Campanella (*Sluneční stát*)
 - Francis Bacon (*Nová Atlantida*)
 - Henri de Saint-Simon, Charles Fourier a Robert Owen
 - „realistické“ úvahy o podstatě společnosti
 - Aristotelés (*Politika*)
 - Niccolo Machiavelli (*Vladař*)
 - Karel Marx

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- klasifikace typů vlád (spíše historické téma – Platón, Aristotelés)
 - aristokracie
 - oligarchie
 - demokracie
 - *políteia*
 - monarchie
 - tyranida (autokracie)

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- typy politického myšlení
 - liberalismus
 - optimistický pohled na lidskou přirozenost a na rozumové schopnosti člověka →
 - svoboda jedince
 - proti expertům (např. Platónovým filosofům) – každý sám je schopen vést dobře svůj život
 - společenská smlouva (ochrana vs. rovnost)
 - tolerance, pluralita, spravedlnost

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- typy politického myšlení
 - konzervativismus
 - pesimistický pohled na lidskou přirozenost („člověk člověku vlkem“)
a na rozumové schopnosti člověka →
 - důraz na ustálené a osvědčené instituce
 - proti teorii společenské smlouvy, důraz na strach jako prostředek
poslušnosti

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- typy politického myšlení
 - socialismus
 - státní vlastnictví
 - centrální plánování
 - morální kritika kapitalismu/liberalismu
 - podle marxistů poslední historická fáze před komunismem, měla vystřídat kapitalismus
 - zhroucení historických pokusů o realizaci socialistického zřízení

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- typy politického myšlení
 - anarchismus
 - co nejméně vlády a ovládnání
 - kolektivní (egalitářský)
 - individualistický
 - pasivní (pacifistický – Gándhí)
 - násilný

VII. D. Pojmy, problémy a témata politické filosofie

- typy politického myšlení
 - environmentalismus
 - uspořádání společnosti se neodvíjí od práv člověka, ale od práv všech zvířat
 - nelze založit eticky – zvířata nevedou morální život